

Soru: Karı-koca boşandığında çocuk kendi isteğiyle anne-babadan herhangi birisinin yanında kalmayı seçebilir mi?

FETVA

Eşleri çocuk sahibi olmaya davet eden İslam,¹ çocukların himaye ve terbiyesiyle alakalı esaslar belirlemiştir. Bu bağlamda fukaha kendi bakımını ve terbiyesini üstlenemeyen çocuğu himaye etmek manasına gelen hidaneyi müstakil başlık altında incelemiştir,² karı-koca boşandığında çocuğun himayesine en hak sahibi kişinin evlenmediği sürece anne olduğunu ifade etmiştir.³ Çocuğu yanında bulundurma hakkı erkekte yemek, içmek ve giyinmek gibi şahsi ihtiyaçlarını kendi giderebileceği “istiğna yaşı” olarak ifade edilen çağa kadardır ki Hassaf (r.a), bunu yedi yaş olarak tayin etmiştir. Kızlarda ise annenin himayesi ergenliğe girinceye kadar devam ederken, İmam Muhammed kız çocuğunun on bir yaşında babasına teslim edilmesi gerektiğini ifade etmektedir.⁴

İmam Şafî’ye göre anne-babası boşanan küçük çocuk, ebeveyni arasında tercih hakkına sahiptir.⁵ İmam Şafî bu noktada öncesinde gayri müslim olup sonradan Müslüman olan Râfi’ b. Sinân’ın (r.a), İslamiyeti kabul etmeyen eşiyile ayrılmaları ve çocukları hakkındaki çekişmeleri neticesinde Allah Rasulü’nün ﷺ çocuğu anne-babası arasında muhayyer bırakmasıyla⁶ istidlal etmektedir. Ancak Hanefi fukahası, bu hadis-i şerifin meseleye delil teşkil etmediğini, zira çocuğun ilk anda gayri müslim olan annesine meyletmesinin ardından Allah Rasulü’nün ﷺ “Allah’ım, onu doğruya (Müslüman olan babasına) yönelt.” şeklindeki duası neticesinde babasını seçtiğini ifade etmektedir. Peygamberimizden sonra kimsenin duasına itimat edilip bu şekilde bir muhayyerlik tanımak mümkün olmadığından, çocuğun maslahatı gözetilerek annesine verilmelidir.⁷ Zira çocuk akli olgunluğa erişmediğinden, seçim esnasında maslahatını değil oyun ve eğlence tarafını tercih eder.⁸ Nitekim Sahabe de kendilerine yöneltilen davalarda çocukları muhayyer kılmayıp, annelerine teslim etmiştir.⁹ Buna göre küçük çocuklar hidane noktasında muhayyer bırakılmamalı, anneye teslim edilmelidir.

¹ Ebû Bekr Abdürrezzâk b. Hemmâm b. Nâfi‘ es-San‘ânî el-Himyerî Abdürrezzâk, *el-Musannef* (Beyrut: el-Mektebül-İslâmî, 1983), 6/173. (Hadis No:10391)

² Şemsüddîn Muhammed b. Ahmed el-Hatîb eş-Şirbînî, *Muğni'l-muhtâc ilâ ma'rifeti me'ânî elfâzi'l-Minhâc* (Daru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1994), 5/191.

³ Ebü'l-Berekât Hâfızüddîn Abdullah b. Ahmed b. Mahmûd en-Nesefî, *Kenzü'd-dekâ'ik* (Dâru'l-Beşâiri'l-İslâmiyye, 2011), 311.

⁴ Hüsâmüddîn Hüseyin b. Alî b. Haccâc el-Buhârî es-Siğnâkî, *en-Nihâye fî şerhi'l-Hidâye* (Merkezi Dirâsâtü'l-İslâmiyye bi-Külliyetü's-Şeria, 1435), 9/125.

⁵ Muhammed Necîb el-Mutî, *Tekmiletü'l-Mecmû' Şerhu'l- Mühezzeb* (Daru'l-Fikr, ts.), 18/337.

⁶ Ebu Davud, *Talak*, 25, 26 (Hadis No:2244); Nesai, *Talak*, 52 (Hadis No:3525).

⁷ Kemâlüddîn Muhammed b. Abdilvâhid b. Abdilhamîd es-Sivâsî el-İskenderî İbnü'l-Hümâm, *Fethu'l-kadir li'l-'âcizi'l-fakîr* (Beyrut: Dâru'l-Fikr, ts.), 4/374.

⁸ Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî, *el-Hidâye şerhu bidâyeti'l-mübtedî* (Sind: el-Büşra, 2021), 2/179.

⁹ Muhammed Emîn b. Ömer b. Abdilazîz el-Hüseynî ed-Dımaşkî İbn Âbidîn, *Reddü'l-muhtâr 'ale'd-dürri'l-muhtâr* (Beyrut: Darul Fikr, 1992), 3/568.